

Richard Ford

Vadon

FORDÍTOTTA BERTA ÁDÁM

Richard Ford

Vadon

ATHENAEUM

A fordítás alapjául szolgáló mű
Richard Ford: Wildlife

Copyright © 1990 by Richard Ford
All rights reserved.

Hungarian translation © Berta Ádám, 2019

Minden jog fenntartva.

Kiadta az Athenaeum Kiadó,
az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók
és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.
1086 Budapest, Dankó u. 4-8.
Tel.: 1-235-5030
www.athenaeum.hu
www.facebook.com/athenaeumkiado
athenaeumkiado2012@gmail.com

Kristina

1960 őszén, amikor tizenhat éves voltam, és apám egy ideig nem dolgozott, anyám megismerkedett egy Warren Miller nevű férfival, és beleszeretett. Ez a montanai Great Fallsban történt, a Gypsy Basin-i olajkonjunktúra idején, apám annak az évnek a tavaszán költöztetett oda bennünket az idahói Lewistonból, abban a hitben, hogy ott az ember – a magafajta kisember – pénzt tud keresni, vagy hamarosan elkezdhet pénzt keresni, és ő is részt akart magának a jó szerencséből, mielőtt az egész összeomlik, és elviszi a szél.

Apám golfozó volt. Profi golftanár. Főiskolát végzett, a háborúban nem járt. És a születésem óta, amelyre 1944-ben, két és fél évvel azután került sor, hogy elvette anyámat, apám ezzel – golfbal – kereste a kenyerét kis countryclubokban

és nyilvános tanfolyamokkal, a Colfax közelében levő városokban, ahol felnőtt, és a Palouse-domb-ságban, Washington állam keleti részén. És abban az időben, azokban az években, amikor én nőttek fel, az idahói Coeur d'Alene-ben és McCallban, illetve Endicottban meg Pascóban laktunk, és Walla Wallában, ő is, és anyám is ez utóbbiban jártak főiskolára, ott ismerkedtek meg és házasodtak össze.

Apám sportolóként veleszületett tehetség volt. Az apja a Colfaxban levő ruházati üzletéből jól megélt, és apám ugyanolyan pályákon tanult golfozni, mint amelyeken aztán tanított. Minden sportban jó volt – kosárlabdázott, jég-hokizott, lópatkót hajított, és a főiskolán baseballozott is. De azért imádta a golfot, mert ezt a sportot mások nehéznek találták, és neki könnyen ment. Ugyan nem magas, ám mosolygós, jóképű, sötét hajú férfi volt – és finom kézzel, valamint rövid, folyamatos, látványra igen mutatós lendítéssel rendelkezett, amely azonban nem elég erős ahhoz, hogy magasabb szintű versenyzőként helytállhasson. Golftanárnak viszont jó volt. Tudta, hogyan beszéljen a játékról türelmesen, hogyan éreztesse a tanítvánnyal, hogy neki ehhez tehetsége lehet, és az emberek szerettek vele lenni. Néha ketten

is golfoztak anyámmal, én meg mentem velük, húztam a kocsijukat, és tudtam, hogy apám tudja, hogyan festenek – csinosak, fiatalok, vidámak. Apám halk szavú volt, jó természetű, derűlátó – viszont nem volt dörzsölt, pedig ezt hihették róla. Ámbár nem szokványos álláslehetőség a golf, főképp, hogy valaki úgy keresse a kenyerét vele, mint más azzal, hogy ügynök vagy orvos, bizonyos értelemben apám sem szokványos egyéniség volt: ártatlan és becsületes jellem, elképzelhető, hogy tökéletesen illett hozzá az életvitel, amit magának megteremtett.

Great Fallsban apám heti két napon a légi bázison vállalt munkát, az ottani pályán, az idő többi részében pedig a folyó túloldalán dolgozott zártkörű klubban. Wheatland Club, így hívták. Túlórázott is, mert, mint mondta, amikor szalad a szekér, mindenki meg akar tanulni valami játékot, mint például golfozni, de a szekér ritkán szalad elég sokáig. Harminckilenc éves volt akkor, és azt hiszem, abban reménykedett, hogy ott megismerkedik valakivel, aki ad neki egy tippet, vagy beveszi valami jó üzletbe az olajkonjunktúra alatt, vagy jobb állást kínál neki, valamit, aminek révén ő, anyám és én jobb körülmények közé kerülhetünk.

Az Északi Nyolcadik utcán béreltünk házat, egy régebbi negyedben, ahol földszintes, fakere-tes téglaházak sorakoztak. A mienk sárga volt, és alacsony, világos fakerítés húzódott keresztbe előtte, és oldalt, az udvarban egy nyírfa állt. Azok az utcák nincsenek messze a vasúti sínektől, és velük szemben, a folyó túloldalán működik az olajfinomító, ahol a fémtartályok fölötti kémény tetején éjjel-nappal fényes láng égett. Reggel, amikor felébredtem, hallottam, hogy fütty jelzi a műszakváltást, és késő este hangosan sivített a nyersolaj-feldolgozó gépezet a tőlünk északra fekvő próbafúrásokon.

Anyámnak nem volt munkahelye Great Fallsban. Előzőleg Lewistonban egy tejipari cég könyvelőjeként dolgozott, a többi városban pedig, ahol laktunk, helyettesítő tanár volt matekból és környezetismeretből – ezeket a tantárgyakat szerette. Csinos, apró termetű nő volt, aki jó humorával meg tudta nevetetni az embert. Két évvel volt fiatalabb, mint apám, 1941-ben ismerte meg a főiskolán, megkedvelte, és egyszerűen vele tartott, amikor apám Spokane-ben vállalt munkát. Nem tudom, anyám mit gondolt, mi oka volt apámnak arra, hogy távozzon lewistoni állásából, és Great Fallsba jöjjön. Talán anyám észrevett va-

lamit apámon – hogy ez egy furcsa pillanat volt az életében, amikor a jövője kezdett másmilyennek tünni számára, mintha nem számíthatott volna arra, hogy minden menjen simán, magától, ahogyan addig. Vagy talán más okok is közrejátszottak, és mert szerette, anyám apámmal tartott. De nem hiszem, hogy anyám valaha is Montanába akart jönni. Szerette Washington állam keleti részét, ahol a lánykorát töltötte, szerette, hogy ott jobb az idő. Úgy gondolta, túl hideg és magányos lesz az élet Great Fallsban, és nem lesz könnyű emberekkel ismerkedni. Mégis, abban az időben biztos nem tartotta szokatlannak a saját életvitelét, a költözést, azt, hogy dolgozik, amikor tud, férjhez megy és fiút szül, és hogy mindez jó így.

Annak az évnek a nyara az erdőtüzek időszaka volt. Great Falls a síkság peremén fekszik, de délről, nyugatról és keletről hegyek veszik körbe. Derült napokon a város utcáiról látszottak a hegyek – száz kilométerre a Sziklás-hegység magas, keleti vonulata, kéken, éles kontúrral, amint egészen Kanadáig tart. Július elején tüzek gyulladtak a faanyagtermelő kanyonokban, Augustán és Choteau-n túl, amely városok számomra nem bír-

tak jelentőséggel, de veszélyben forogtak. A tüzek rejtélyes okokból kezdődtek. Végig égtek július–augusztusban, és szeptemberben is, amikor már mindenki azt hitte, hogy a korai ősz meghozza az esőt, sőt talán a havat, de nem így történt.

A tavasz száraz volt, és egészen nyárig száraz is maradt az idő. Városi fiú voltam, semmit se tudtam a vetésről, se a fakitermelésről, de mindannyian hallottuk, hogy a gazdák úgy gondolják, a szárazság további szárazságot jelez előre, és olvastuk az újságban, hogy a lábon álló faanyag szárazabb, mint az égetőkemencébe rakott hasábok, és hogy a gazdák jobban teszik, ha learatják a búzát hamar, hogy elkerüljék a veszteségeket. Még a Missouri folyó is leapadt, pusztultak a halak, és kiszáradt lapályok nyíltak a két part és a lassú áramlat között, senki nem ment arra csónakkal.

Apám mindennap golfozni tanított egy csapatot a légierőnél és a barátnőiket, a Wheatland Clubban pedig négyesben játszott gazdákkal, olajosokkal, bankárokkal és a feleségeikkel, azért fizették, hogy feljavítsa a játékukat, és ezt meg is próbálta. Azon a nyáron esténként munka után a konyhaasztalnál ült, hallgatta a labdajáték-közvetítést, amit keletről sugároztak, sört ivott, és újságot olvasott, amíg anyám megcsinálta a vacso-

rát, én pedig házi feladatot írtam a nappaliban. Beszél azokról, akikkel a klubban találkozott. – Mind elég rendes fazonok – mondta anyámnak. – Attól nem gazdagszunk meg, ha gazdagoknak dolgozunk, de ha körülöttük vagyunk, talán szerencsénk lesz. – Apám nevetett ezen. Szerette Great Fallst. Azt gondolta, hogy tárva-nyitva áll, és kiaknázatlan, senkinek nincs ideje, hogy a másikat visszafogja, jó pillanat ez, hogy itt éljen az ember. Nem tudom, akkoriban milyen elképzelései voltak önmagáról, de az a típus volt, akinek még másoknál is fontosabb, hogy boldog legyen. És bizonyára úgy tűnt, legalábbis egy időre, hogy végre megfelelő helyre került.

Augusztus elsejére nem oltották el a tőlünk nyugatra tomboló erdőtüzeket, és olyan fátyolos volt a levegő, hogy néha se a hegyeket nem lehetett látni, se azt, hogy a föld hol találkozik az ég-gel. Olyan volt ez a fátyolköd, hogy ha benne volt az ember, észre se vette, csak a hegyről látszott, vagy repülőről, felülről nézve Great Fallst. Este, amikor az ablakomban álltam, és elnéztem nyugatra, a Sun folyó völgyébe, a lángoló hegyek felé, éreztem a füst ízét és szagát is, sőt azt hiszem, lángokat is láttam, égő hegyoldalt, férfiakat, akik arra indultak, ámbár ezt nem láthattam, csak

azt, hogy minden fényesebb lett, széles, vörös és mély a sötétség fölött, amely elválasztott bennünket a tűztől. Kétszer még azt is álmodtam, hogy kigyulladt a házunk, mérföldeket utazott egy szikra a szélben, belekapott a tetőnkbe, és mindent elemésztett. Bár még álomban is tudtam, hogy a világ forog majd tovább, és túléljük, és a tűz tulajdonképpen nem számít. Persze nem értettem, mivel jár az, ha nem éli túl az ember.

Egy ilyen tűz nem segített változtatni a dolgon, és volt valami hangulat Great Fallsban, egy közérzet, ami elkedvetlenítette az embert. Az újságcikkek vad sztorikkal álltak elő. Állítólag az indiánok gyűjtogattak, hogy munkát kapjanak az oltás során. Láttak valakit, aki égő rőzsét dobált kifelé a kisteherkocsi ablakán, miközben végighajtott a fakitermelők útján. Az orvvadászokat hibáztatták. Állítólag óránként százszor csapott bele a villám egy messzi csúcsba, a Marshall-hegyen. Apám azt hallotta a golfpályán, hogy bűnözők végzik az oltást, gyilkosok és erőszaktevők Deer Lodge-ból, önként jelentkeztek, de aztán elslisszoltak, vissza a mindennapi életbe.

Szerintem senki nem hitte, hogy Great Falls le fog égni. Túl sok mérföld választott el bennünket

a tűztől, előtte túl sok más városnak kellett volna elpusztulnia – túl sok balszerencse kellett volna hozzá. De locsolták az emberek a háztetejüket, és tilos volt a gazégetés. Mindennap felszálltak a repülők, rajtuk férfiakkal, akik leugrottak a lángokba, és tőlünk nyugatra úgy magasodott fel a füst, mint a viharfelhők, mintha magából a tűzből esni kezdhetne az eső. Amikor délutánonként felerősödött a szél, mindannyian tudtuk, hogy a tűz átjutott egy árkon, előrevágtatott vagy berobbant valami érintetlen helyre, és hogy ez mindannyiunkat érint, még akkor is, ha nem láttuk a lángokat, nem éreztük a forróságot.

Akkor kezdtem a tizenegyedik évfolyamot a Great Falls-i gimnáziumban, megpróbálkoztam a focival, de nem szerettem, és nem voltam jó benne, csak azért jártam, mert apám azt gondolta, a csapatban majd barátokat szerzek. Azonban voltak napok, amikor végigültük az edzést, mert az orvos azt mondta, hogy a füst felsértené a tüdönket, noha ezt nem is éreznénk. Azokon a napokon elmentem a Wheatland Clubba találkozni apámmal – az alappályát tűzveszély miatt lezárták –, és későig gyakorlólabdákat ütöttem vele. Ahogy telt a nyár, apám egyre kevesebb na-

pon dolgozott, és többet volt otthon. A füst és a szárazság miatt szinte senki nem járt a klubba. Apám kevesebb órát tartott, kevesebbet találkozott a tagokkal, akiket előző tavasszal megismert, és akikkel összebarátkozott. Többet dolgozott a profi üzletben, golffelszerelést, ruhákat és magazinokat árult, kikölcsönözte a golfkocsikat, több időt töltött azzal, hogy összeszedte a labdákat a folyó menti füzes környékéről, ahol a gyakorlóterület végződött.

Az egyik késő szeptemberi délutánon, két héttel azután, hogy elkezdődött az iskola, amikor úgy tűnt, örökké lángokban állnak majd a tőlünk nyugatra eső hegyek, kimentünk apámmal a gyakorlóterülethez drótkosarakkal. Egy férfi az elütőhelyről messzire ütötte a labdákat, tőlünk balra estek le. Hallottam, ahogy megsuhintja a labdát az ütővel, aztán sziszegést, ahogy a labda kiível a szürkületbe, és felénk pattog. Otthon, előző este apám és anyám a közelgő választásokról beszélgetett. Demokraták voltak. Mindkettejüknek az volt a családja is. De apám akkor este azt mondta, most már fontolóra veszi, hogy a republikánusokra szavazzon. Nixon jó ügyvéd, mondta. A modora nem közvetlen, de mindig ki fog állni a szakszervezetekért.

Anyám kinevette, és eltakarta a szemét, mint-ha látni se akarná apámat. – Jaj, Jerry, nehogy már te is! – mondta. – Beállsz azok közé, akik azt vallják, hogy a munkásnak joga van dolgozni? – Csak viccelt. Szerintem nem izgatta, kire szavaz apám, és rendszerint nem került szóba köztük a politika. A konyhában voltunk, már az asztalra került az étel.

– Úgy érzem, túl messzire mentek a dolgok az egyik irányba – mondta az apám. Két kezét a tányérja két oldalára fektette. Hallottam a lélegzetvételét. Még golfruha volt rajta, zöld nadrág és sárga nejloning, rajta a klub piros emblémája. Azon a nyáron volt egy vasutassztrájk, de apám előzőleg nem beszélt szakszervezetekről, nem gondoltam, hogy miránk ez kihatással van.

Anyám a mosogatónál állt, megtörölte a kezét. – Dolgozó vagy, én viszont nem – mondta. – Ezt azért ne felejtsd el.

– Bárcsak lenne egy Roosevelttünk, hogy rá szavazzunk! – mondta apám. – Ő érezte, mi van az országban.

– Azok más idők voltak – mondta anyám, és leült apámmal szemben a fémasztalhoz. Kék-fehér kockás ruhát és kötényt viselt. – Akkoriban mindenki félt, mi is. Most jobb. Emlékezz vissza.

- Emlékszem én mindenre - mondta apám.
- De most a jövővel akarok foglalkozni.
- Hát - mondta anyám. Apámra mosolygott.
- Ez jó. Örömmel hallom. És biztos Joe is örömmel hallja.

Aztán megvacsoráztunk.

De másnap délután, a gyakorlóterület végében, a folyóparti füzes mellett másmilyen kedve volt apámnak. Azon a héten nem adott órát, de nem volt feszült, nem látszott, hogy bármi is bosszantaná. Rágyújtott, pedig nem szokott cigarettázni.

- Kár érte, hogy ilyen melegben nem dolgozom - mondta, és elmosolyodott. Kivett a kosarából egy golflabdát, és a fűzfaágakon át a folyó felé hajította, ahol hang nélkül ért földet a sárban. - Neked hogy megy a foci? - kérdezte. - Te leszel a következő Bob Waterfield?

- Nem - mondtam. - Nem hiszem.

- Belőlem se lesz a következő Walter Hagen - mondta. Szerette Walter Hagent. Volt róla egy képe, amin Hagen széles karimájú kalapot és vastag felöltőt visel, és belenevet a fényképezőgépbe, miután elütötte valahova a labdát a hófedte talajon. Apám a ruhásszekrényajtó belső oldalán tartotta ezt a képet anyámmal közös hálószobájában.

Felállt, a magányos golfozót nézte, amint átjuttatja a labdákat az egyenletes pázsitra. Csak a sziluettjét láttuk. – Klasszul üt ez a fickó – mondta, miközben figyelte, hogy a férfi gördülékenyen hátraviszi az ütőjét, aztán lecsap és üt. – Nem kockáztat. Beteszi a labdát a pázsit közepére, aztán a szerencsére bízza. Hadd rontson az ellenfél. Walter Hagen is ezt csinálta. Született tehetség volt.

– Veled nem így van? – kérdeztem, mert anyám azt mondta, hogy apámnak soha nem kellett gyakorolnia.

– De igen – mondta apám, és beleszívott a cigarettába. – Azt hittem, könnyű. Ami valószínűleg nem helyes.

– Nem tetszik a foci – mondtam.

Apám rám pillantott, aztán elnézett nyugat felé, ahol a tűz elsötétítette és bíborszínűre változtatta a napot. – Nekem tetszett – jelentette ki álmatagon. – Amikor nálam volt a labda, és végigszaladtam a pályán, kerülgettem a védőket, az jó érzés volt.

– Én nem kerülök ki eleget. – Ezt el akartam mondani neki, mert arra vártam, hogy mondja ki, hagyjam abba a focit, és csináljak valami mást. A golf tetszett, örömmel golfoztam volna.

– De nem akartam mellőzni a golfot – mondta –, bár meglehet, hogy nem vagyok elég rafinált hozzá. – Most nem figyelt rám, de nem hibáztattam érte.

Messze az elütőhely felől hallottam egy suhintást, ahogy a magányos játékos fellőtte a labdát az esti levegőbe. Csend volt, apámmal vártuk, hogy a labda földet érjen és pattanjon. De a labda éppen apámat találta el, a vállánál, a gallérja alatt találta el – nem erősen, még annyira se erősen, hogy fájjon.

Apám azt mondta:

– Nahát. Jézusom. Ezt nézd! – Lenézett a labdára, ami mellette hevert a földön, aztán megdörgölte a karját. Láttuk, hogy a férfi, aki a labdát ütötte, visszafelé gyalogol a klubházhoz, az ütőjét maga mellett lóbálja, mint egy sétapálcát. Fogalma se volt, hova esnek a labdák. Álmában se gondolta, hogy apámat találta el.

Apám állt és nézte, hogy a férfi eltűnik a klubház hosszú, fehér épületében. Egy darabig ácsorgott, mintha hallgatózna, mintha hallana valamit, amit én nem – talán nevetést vagy távolról odaszűrődő zenét. Apám mindig is vidám ember volt, és azt hiszem, talán arra várt, hogy valami megint éppen felvidítsa.

– Ha nem tetszik a foci – most hirtelen rám nézett, mintha el is felejtette volna, hogy ott vagyok –, akkor felejtsd el. Inkább járj gerelyhajításra. Az jó érzéssel tölti el az embert. Egyszer kipróbáltam.

– Rendben – mondtam. Elgondolkoztam a gerelyhajításon – hogy milyen nehéz lehet a gerely, miből készül, és milyen nehéz lehet jól eldobni.

Apám arrafelé bámult, ahol sötét, színpompás és szép volt az ég. – Arrafelé tűz van, ugye? Érzem a szagát.

– Én is – mondtam, és figyeltem.

– Világos a gondolkodásod, Joe. – Rám nézett.
– Semmi rossz nem fog történni veled.

– Remélem, nem – mondtam.

– Akkor jó. Én is remélem. – Aztán folytattuk a golflabdák felszedését, és visszafelé gyalogoltunk a klubház felé.

Amikor visszamentünk a profi üzlethez, odabent égett a lámpa, az ablakon keresztül láttam, hogy egy férfi ül magában, kempingszékben, és szivarozik. Üzletemberhez illő öltöny volt rajta, bár a zakót a karján vetette át, és barna-fehér golfcipőt viselt.

Amikor apámmal beléptünk a gyakorlólab-

dákkal teli kosarakkal, a férfi felállt. Éreztem a szivarszagot és az új golffelszerelés tiszta illatát.

– Helló, Jerry! – mondta a férfi, elmosolyodott, és kezet nyújtott apámnak. – Na, hogy láttad odakint, milyen formában vagyok?

– Nem jöttem rá, hogy te vagy az – mondta az apám, és elmosolyodott. – Olyan a lendítésed, ahogy a nagykönyvben meg van írva. Ezzel nyugodtan dicsekedhetsz.

– Kicsit nagy a szórás – mondta a férfi, és a szájába tolta a szivart.

– Ezzel mindenkinek gondja van – mondta apám, és oldalról magához vont. – Bemutatom Joe fiamat, Clarence. Joe, ő Clarence Snow. Ő a klubelnök. Ő golfozik itt legjobban. – Kezet ráztam Clarence Snow-val, aki az ötvenes éveiben járt, és akinek hosszú, csontos, erős ujjai voltak, mint apámnak. Nem szorította meg a kezem nagyon keményen.

– Hagytál még kint labdát, Jerry? – kérdezte Clarence Snow, végigsimított ritka, sötét haján, és egy pillantást vetett a sötét pályára.

– Jó néhányat – mondta apám. – Ránk sötétedett.

– Te is játszod ezt a játékot, fiam? – mosolygott rám Clarence Snow.

– Jól játszik – válaszolta apám, mielőtt bármit mondhattam volna. Leült a másik kempingszékbe, amelyik alatt ott volt az utcai cipője, és nekilátott, hogy kifűzze a fehér golfcipőjét. Apám sárga zoknit viselt, amely látni engedte sápadt, szőrtelen bokáját, és Clarence Snow-ra meredt, miközben meglazította a fűzőt.

– Beszédem van veled, Jerry – mondta Clarence Snow. Szipákolva rám nézett.

– Rendben – mondta apám. – Ráér holnap?

– Nem. Feljönnél az irodába?

– Persze, jövök – mondta apám. Már levetette a golfcipőt, felemelte az egyik lábfejét, megdörgölte, aztán megtornásztatta a lábujjait. – Tudatlan eszközök – mondta, és rám mosolygott.

– Nem lesz hosszú – mondta Clarence Snow. Aztán kiment a bejárati ajtón, magunkra hagyva bennünket apámmal a kivilágított boltban.

Apám hátradőlt a kempingszékben, maga előtt kinyújtotta a két lábát, és sárga zokniba bújtatott lábujjait tekergette. – Ki fog rúgni – mondta. – Ez lesz.

– Miért gondolod? – kérdeztem. Megdöbbszemem.

– Te nem ismered az ilyesmit, fiam – mondta apám. – Engem rúgtak már ki ezelőtt. Megérezem az ilyesmit.

- Miért rúgna ki? - kérdeztem.

- Lehet, hogy azt hiszi, hogy megbasztam a feleségét - mondta apám. Soha nem hallottam még, hogy ilyet mondjon, ezen is megdöbben-tem. Kibámult az ablakon a sötétségbe. - Persze nem tudom, van-e felesége. - Apám felvette az utcai cipőjét, fekete belépős cipő volt, fényes, új, vastag talpú. - Lehet, hogy elnyertem valamelyik barátjának a pénzét. Nem kell, hogy oka legyen rá. - A fehér cipőt betolta a szék alá, és felállt. - Várj meg idebent - mondta. Tudtam, hogy dühös, de nem akartam, hogy tudja, észrevettem. Szerette éreztetni az emberrel, hogy minden rendben, és szerette, ha mindenki lehetőség szerint vidáman elvan. - Oké? - kérdezte.

- Oké - mondtam.

- Amíg nem vagyok itt, gondolj csinos lányokra - mondta, és rám mosolygott.

Aztán megindult, szinte ráérősen, kifelé az apró üzletből, fel a klubházba, és magamra hagyott az ezüstszínű golfütőkkel teli állványok és új bőrtáskák és cipők és sok doboz labda között - meg az apám foglalkozásához illő többi eszköz között, amelyek mozdulatlanul, némán vettek körül, mint a kincsek.

Apám húsz perc múlva jött vissza, tempósabban lépkedett, mint mikor elment. Egy sárga papír volt az inge zsebébe dugva, és feszült volt az arca. Abban a székben ültem, amiben előzőleg Clarence Snow. Apám felvette a fehér cipőt a zöld szőnyegről, a hóna alá fogta, aztán a kasszához ment, és elkezdte kiüríteni a pénzes fiókot.

– Menjünk – mondta halkán. A nadrágzsebébe tette a pénzt.

– Kirúgott? – kérdeztem.

– Igen, ki. – A kassza mögött állt, egy pillanatra megtorpant, mintha furcsán hangzott volna a szó, amit kiejtett, vagy mást is jelentene. Úgy nézett ki, mint egy velem egyidős fiú, aki olyasmit tesz, amit nem lenne szabad, és próbálja fesztelesen csinálni. Bár azt gondoltam, talán Clarence Snow mondta neki, hogy ürítse ki a kasszát, mielőtt elmegy, hogy övé az összes pénz, tartsa meg. – Nyilván túl jól élnek – mondta. Aztán hozzátette: – Nézz körül, Joe. Hátha látsz valamit, amit szeretnél. – Végignézett az ütőkön, a bőr golftáskákon és cipőkön, az üvegszekrényekben álló pulóvereken és ruhákon. Mindenem, ami sokba kerül, mindenem, ami tetszett apámnak. – Vegyél el bármit – mondta. – A tiéd.

- Nem kérek semmit - feleltem.

Apám rám nézett a kassza mögül. - Nem kérsz semmit? Ezekből a drága cuccokból?

- Nem - mondtam.

- Nagyon jellemes vagy, ez veled a gond. Nem mintha nagy gond lenne. - Becsukta a kasszafiókot. - Cefet dolog a balszerencse, nem igaz?

- Igen, édesapa - mondtam.

- Tudni akarod, mit mondott? - Apám az üveg-pultra támasztotta a tenyerét, és előredőlt. Elmosolyodott, mintha viccesnek tartaná.

- Mit? - kérdeztem.

- Azt mondta, nem kell rá válaszolnom, de szerinte lopok. Valami suttyó elhagyta a tárcáját kint a pályán, és nem tudtak másra gondolni, hogy ki tehette. Így aztán rám esett a választásuk. - A fejét rázta. - Nem vagyok lopós. Tudod? Nem tennék ilyet.

- Tudom - mondtam. És nem is gondoltam, hogy ő tette. Arra gondoltam, még én is előbb lopnék, mint ő, pedig én se vagyok lopós.

- Túlságosan kedveltek itt, ez velem a gond - mondta. - Ha segítesz az embereknek, nem szeretnek meg érte. Olyanok, mint a mormonok.

- Hát, lehet - mondtam.

- Majd, ha idősebb leszel - mondta az apám.

Aztán úgy tűnt, nem fejezi be, amit mondani akart. – Ha tudni akarod az igazságot, ne hallgass az emberekre – csak ennyit mondott.

A kassza körül járkált, fogta a fehér cipőjét, a nadrágzsebe tele volt pénzzel. – Most már menjünk – mondta. Amikor az ajtóhoz ért, lekapcsolta a villanyt, tartotta nekem az ajtót, és kiléptünk a meleg nyári estébe.

Visszaautóztunk a folyó túloldalára, Great Fallsba, és bementünk a Centralra. Apám a házunktól egy sarokra megállt a boltnál, bement, vett egy dobozos sört, visszajött a kocsihoz, beült, és nyitva hagyta az ajtót. Miután lement a nap, hűvösebb lett, ősziesség érződött az este, ámbar száraz idő volt, az ég világoskék, és tele csillagokkal. Éreztem a sörszagot apám leheletén, és tudtam, arra gondol, hogyan fog alakulni a beszélgetés anyámmal, amikor hazaérünk.

– Tudod, mi van – mondta –, amikor megtörténik veled, amit legkevésbé szeretted volna? – A kisbolt kiszűrődő fényében ültünk. Mögöttünk zajlott a forgalom a Central Avenue-n, mindenki hazafelé tartott a munkából, az járt a fejükben, hogyan töltik majd a várva várt szabadidőt.

– Nem – mondtam. Abban a pillanatban arra

gondoltam, hogy elhajítok egy gerelyt, az magasra ível a tiszta levegőben, aztán lecsap, mint egy nyílvesző, és arra, hogy apám elhajít egyet, annak idején, amikor annyi idős volt, mint én most.

– Egyáltalán nincs semmi – mondta, aztán néhány másodpercig csendben volt. Felhúzta a térdét, két kezébe fogta a sörösdobozt. – Most nyilván el kellene követnünk egy csomó mindent. Ki kéne rabolnunk ezt a boltot, meg ilyenek. Hogy minden a fejünkre omoljon.

– Nem akarom.

– Nem vagyok az eszemnél – mondta apám, és meglötykölte a sört, ami halkán felpezsgett a doboz belsejében. – Ebben a percben nehezen tudom átlátni a lehetőségeimet. – Egy darabig nem szólt semmit. – Szereted apádat? – kérdezte kis idő elteltével, természetes hangon.

– Igen – mondtam.

– Szerinted jól fogom a gondodat viselni?

– Igen, azt hiszem.

– Gondodat is fogom viselni – mondta.

Apám becsukta a kocsiajtót, és egy pillanatig nézett kifelé a szélvédőn át a boltra, ahol ide-oda mászkáltak bent az emberek a kirakatüvegek

mögött. – Nem mindig érzi igazi lehetőségnek az ember a lehetőségeit – mondta. Aztán beindította a kocsit, és a kezemre tette a kezét, éppúgy, ahogy egy lányéra tenné az ember. – Ne aggódj egy szálát se – mondta. – Most már lehiggadtam.

– Nem aggódom – mondtam. És nem is aggódtam, mert azt gondoltam, minden rendben lesz. És bár tévedtem, nem olyan rossz megoldás így állni hozzá az ismeretlenhez, amikor már épp szembesülnie kell vele az embernek.